

וגר לא תונה

וְגֵר לֹא תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ כִּי גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם: (שמות כב כ)

וְגֵר לֹא תִלְחָץ וְאַתֶּם יִדְעֶתֶם אֶת נַפְשׁ הַגֵּר כִּי גֵרִים הֵייתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם: (שמות כג ט).

מכילתא דרבי ישמעאל משפטים מסכתא דנזיקין משפטים פרשה יח – חביבים הגרים²

"וגר לא תונה ולא תלחצנו כי גרים הייתם בארץ מצרים". לא תוננו בדברים, ולא תלחצנו בממון. שלא תאמר לו: אמש היית עובד לבל קורס נבו, והרי חזירים בין שיניך, ואתה מדבר מילין כנגדי!³ ומנין שאם הוניתו שהוא יכול להונך? תלמוד לומר: "כי גרים הייתם". מכאן היה רבי נתן אומר: מום שבך אל תאמר לחבירך.⁴ חביבין הגרים שבכל מקום הוא מזהיר עליהם: "וגר לא תלחץ, וגר לא תונה" (שמות כג), "ואהבתם את הגר" (דברים י יט), "ואתם ידעתם את נפש הגר" (שמות כג ט) - רבי אליעזר אומר: גר לפי שסיאורו רע,⁵ לפיכך מזהיר עליו הכתוב במקומות הרבה.⁶

רבי שמעון בן יוחאי אומר: הרי הוא אומר: "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו" (שופטים ה לא), וכי מי גדול? מי שאוהב את המלך או מי שהמלך אוהבו? הוי אומר: מי שהמלך אוהבו, שנאמר: "ואוהב גר" (דברים י ח).⁷ חביבין הגרים שבכל מקום הוא מְכַנֵּן כִּישְׂרָאֵל;⁸ נקראו בני ישראל עבדים, שנאמר: "כי לי בני ישראל עבדים" (ויקרא כח נה), ונקראו גרים עבדים, שנאמר: "לאהבה את שם ה' להיות לו לעבדים" (ישעיה נ ו). נקראו ישראל

¹ פעמיים נצטוונו בפרשה זו על איסור הונאת הגר או הלחצתו. וחזר איסור זה ונשנה בספר ויקרא יט לג: "וכי יגור אִתְּךָ גֵר בְּאֶרֶץְכֶּם לֹא תוֹנֶה אֹתוֹ". ועוד נצטוונו לא להטות משפט גר (דברים כד יז) ובאופן חיובי, לאהוב את הגר (ויקרא יט לד, דברים י יט), להקפיד להחיל עליו את אותה מערכת חוקה ומשפט (ויקרא כד כב, במדבר טו טו-טז) ועוד. פסוקים רבים בתורה מתמקדים ביחס לגר תוך תזכורת שגם בני ישראל היו גרים בארץ מצרים. ראשון לכולם הוא הפסוק בפרשתנו, בסמוך ליציאת מצרים ומתן תורה. ואנו נתמקד בפסוקי פרשת השבוע בלי להתיימר לכסות, ולוא שמינית שבשמנית, של הנושא הרחב של הגר. מה גם שיש להבחין בין גר תושב שאיננו יהודי לכל דבר רק קיבל עליו שבע מצוות בני נח ובין גר צדק שהוא יהודי לכל דבר. במקרא, גר הוא ככלל גר תושב ואילו אצל חז"ל יש אבחנה.

² דרכנו בפרשות ספר שמות, נתמקד במכילתא דרבי ישמעאל, מה גם שאנו עומדים להיפרד ממדרש זה. ביתרת הפרשות של ספר שמות, אין כמעט מדרשי מכילתא. עיקרה הוא בפרשיות בא, בשלח, יתרו ומשפטים.

³ לא דווקא "כנגדי" במובן של היום – against me, אלא לעומתי, מולי, כשווה בשווה אלי, שהוא אגב לשון המקרא, כמו: "ויחן שם ישראל נגד ההר", "נלכה ונסעה ואלכה לנגדך" ועוד.

⁴ ובגמרא בבא מציעא נט ע"ב מובאים דברי ר' נתן בתוספת משל: "רבי נתן אומר: מום שבך אל תאמר לחברך, והיינו דאמרי אינשי: דזקיף ליה זקיפא בדיותקיה לא נימא ליה לחבריה זקיף ביניתא (מי שיש לו תלוי במשפחתו, לא יאמר לחברו תלה לי דג. מכאן אולי מקור לביטוי הרווח בימינו: בבית התלוי לא מזכירים את החבל). נראה גם, שדברי ר' נתן מתחברים יפה לדברי הלל לגר שבא וביקש שילמדו את כל התורה על רגל אחת: "דעלך סני לחברך לא תעביד - זו היא כל התורה כולה, ואידך - פירושה הוא, זיל גמור" (שבת לא ע"א) - שזו קבלת פנים מתאימה ביותר לגר (ולא שאמר לו: "ואהבת ורעך כמוך"). אך מהו "מום שבך" שבדרשה?

⁵ ראו גמרא בבא מציעא נט ע"א: "תניא, רבי אליעזר הגדול אומר: מפני מה הזהירה תורה בשלושים וששה מקומות, ואמרי לה בארבעים וששה מקומות בגר - מפני שסורו רע". ובקהלת רבה ז ח: "טוב אך רוח - טובה היא האריכה שהאריך רבי יהושע עם עקילס הגר מהקפדה שהקפיד בו רבי אליעזר, שאילולי כן חזר לסיאורו. וקרא עליו: טוב אך רוח מגבה רוח". וכן במדרש אגדה (בבב) שמות פרק לד: "... לפיכך נהגו לתקוע שופר בראש חדש אלול, על שם התחלת לוחות האחרונות, שהכריז משה רבינו כאשר עלה על הר סיני, שלא יחזרו ישראל לסיאורן כבתחילה". ובירושלמי עבודה זרה ב ב מצאנו על גר שלאחר שנתגייר גילו חכמים שהרג יהודים רבים והתפללו עליו שיחזור לסיאורו. ובמדרש זוטא רות (בבב) פרשה א, גישתו הפסימית של ר' חייא: "אמר ר' חייא אל תאמין בגר עד כ"ד דורות שהוא תופש שאורו". ראו מילון אבן שושן בערך שאור (שאור) או סיאור (שיאור): "שאור, חמץ ובהשאלה: נטייה למעשים שליליים, הרגל רע". אבל שאור הוא גם החלק הפנימי המתסיס, המהות הפנימית. ראו איכה רבה (בבב) פתיחתא ב: "הלואי אותי עזבו ותורתני שמרו, מתוך שהיו מתעסקין בה, השאור שבה היה מחזירן למוטב". יש להכיר בכך שאדם לא משתנה ביום אחד וגם גר שמקבל עליו גרות מלאה ובנפש חפצה, יש בו מהמהות הקודמת ואי אפשר לחמוק את כל העבר במחי יד (שאור - מה שנשארו?). אז מה נעשה? מיליון מבחני קבלה ונוודא שעבר באופן מלא וגמור את המעבר מגוי ליהודי יר"ש כדת וכדין? לא דווקא, נקבל אותו אחרי מבחן בסיסי ונדע שהתהליך האמתי הוא הדרגתי וממושך וניזהר מלהונות אותו וללחוץ עליו כדי שלא יחזור לסיאורו. ראו פירוש רש"י לפסוק השני שהבאנו בראש דברינו: "את נפש הגר - כמה קשה לו כשלוחצים אותו". ראו גם דברינו [קבלת גרים](#) במגילת רות וכן [כולנו גרים](#) בחג השבועות.

⁶ ראו מקבילה לדברי המכילתא עד כאן, במסכת גרים פרק ד הלכה א: "וגר לא תונה ולא תלחצנו, לא תוננו בדברים ולא תלחצנו בממון. אל תאמר לו: אמש היית עובד את הבל ואת הנבו, ועד עכשיו חזיר בין שיניך, ואתה עומד ומדבר עמי? אל תאמר לו כן, שהוא יכול לומר לך: כי גרים הייתם בארץ מצרים. מכאן היה רבי נתן אומר: מום שבך, אל תאמר לחברך. רבי אליעזר בן יעקב אומר: גר לפי שסורו רע, הזהיר עליו הכתוב במקומות הרבה, שנאמר וגר לא תלחץ, וגר לא תונה, ואתם ידעתם את הגר, וגו', הוא לפי שסורו רע הזהיר עליו הכתוב במקומות הרבה".

⁷ ראו הפסוק המלא שם: "עֲשֵׂה מִשְׁפָּט יְתוֹם וְאַלְמָנָה וְאַהֲבֵה גֵר לְתֵת לוֹ לֶחֶם וְשִׁמְלָה". מה נותן הקב"ה לגר? "לחם ושמלה". ראו הסיפור בבראשית רבה ע ה על עקילס הגר שבא לר' אליעזר וקבל: "הרי כל שבחו של גר שנאמר: ואוהב גר לתת לו לחם ושמלה!" - זה מה שמקבל מי שעשה צעד גדול והצטרף למשפחת העם היהודי? ומה ענה ה' ר' אליעזר ואיך פייס אותו רבי יהושע. ראו סיפור זה בדברינו [הגר שביקש להיות כהן גדול](#) בפרשת במדבר.

⁸ מכנה אותם כישראל, או ביחד עם ישראל, בצמוד אליהם.

וגר לא תונה - פירש בו הגאון, בעבור שהוא סמוך עם זובח, שדין הזובח על ישראל. וטעם לה' לבדו - שלא יעשה כמעשה הכותים את ה' היו יראים. וטעם וגר לא תונה, כמו נעמן, שהיה משתחוה גם לאלהיו.¹⁶ וטעם וגר לא תונה - הוא גר תושב, כי אין לו עיקר ממשפחה, וכל אחד מן האזרחים יכול להונותו בהונו גם בדירתו גם להביאו לידי לחץ על ידי עדות, כי הכתוב אמר: "לא תענה ברעך עד שקר" (שמות כ יג).¹⁷

ספר המצוות לרמב"ם מצות עשה רז - שתי מצוות ושתי אזהרות לכל אדם ולגר

והמצוה הר"ז היא שצונו לאהוב את הגרים והוא אמרו יתברך: "ואהבתם את הגר" (עקב י). ואע"פ שהיה נכלל בזה עם ישראל באמרו: "ואהבת לרעך כמוך", לפי שזה הגר גר צדק, אבל בעבור שנכנס בתורתנו הוסיף לו האל אהבה וייחד לו מצוה נוספת כמו שעשה באזהרה באונאתו, שאמר: "ולא תונו איש את עמיתו" (בהר) ואמר: "וגר לא תונה" (משפטים כב). והתבאר מלשון הגמרא (בבא מציעא נט ב) שחייבין על אונאת הגר משום לא תונו איש את עמיתו ומשום וגר לא תונה.¹⁸ כן גם כן אנו חייבין באהבתו משום ואהבת לרעך כמוך ומשום ואהבתם את הגר. וזה מבואר אין ספק בו ואינו יודע אחד ממי שמנה המצוות סכל מזה.¹⁹ וברוב המדרשות בארו שהאל יתעלה צונו על הגר כמו שצונו על עצמו יתעלה אמר (פ' שמע) ואהבת את יי אלהיך ואמר ואהבתם את הגר.²⁰

מדרש תהלים (בובר) מזמור קמו פסוק ח - משל הצבי והצאן

"ה' שומר את גרים" - הרבה הקב"ה אוהב את הגרים. למה הדבר דומה? למלך שהיתה לו צאן. והיתה יוצאה ורועה בשדה ונכנסת בערב בכל יום. פעם אחד נכנס צבי עם הצאן הלך לו אצל העזים והרחלים, והיה רועה עמהן. נכנס עמה. יוצאת לרעות, יצא עמה. אמרו למלך: הצבי הולכה עם הצאן ורועה עמהן, בכל יום יוצא ונכנס עמהן. היה המלך אוהב לצבי ביותר. בזמן שהוא יוצא לשדה, מצוה לרועה ואומר לו: היזהר בצבי הזה, לא יכהו אדם. וכשהיה נכנס עם הצאן, היה מצוה אוהבו עליו: תנו לו שיאכל וישתה. והיה אוהב הצבי ביותר. אמר לו הרועה: אדוני המלך, כמה תיישים וכמה עזים וכמה רחלים וכמה גדיים יש לך, ואין אתה מזהירני. ואל הצבי בכל יום אתה מצוני עליו! אמר לו: הצאן כך דרכה לרעות. אבל הצביים במדבר הן יושבין, אין דרכן ליכנס

¹⁶ אבן עזרא מציג לחבר את הפסוק שלנו עם הפסוק הסמוך: "זובח לאלהים יחרם, בלתי לה' לבדו". החשש הוא מגירי אריות (מלכים ב פרק יז) שעובדים את ה' וגם את אלהיהם ויש כאן אחריות של הישראלי לסייע להם להפסיק לעבוד עבודה זרה. ראו פירושו בפירוש הארוך: "כאשר יקבל הגר שלא לעבוד עבודה זרה בארץ - לא תונה" - שלא יעשה כמעשה הכותים.

¹⁷ מדובר בגר תושב, מבאר אבן עזרא, ולא בגר צדק וכן הוא בפשוטות בכל הפסוקים בתורה בהם נזכר גר. ראו גם פירושו לפסוק השני שהבאנו: "וגר לא תלחץ - גם עם השופט ידבר, בעבור שלא יחשב השופט כאשר יריב הישראלי עם הגר לעזור תורת ישראל, גם כן דברי יחיד אמר הכתוב לא תלחץ, והעד: ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו ובין גרו (דברים א טז)". אבל חז"ל מבארים את הפסוקים בדרכה של תורה שבע"פ שמדובר בגר צדק שקבל עליו עול תורה ומצוות. וגם לשיטתם, ודאי שיש פסוקים בהם מדובר בגר תושב שקבל עליו שבע מצוות בני נח ובפרט שלא לעבוד עבודה זרה, אבל איננו גר צדק, כגון הפסוקים המציינים במפורש "גר ותושב" (ויקרא כה) או הפסוק על טרפה ונבלה "לגר אשר בשעריך תתנה ואכלה" (דברים יד כא). נושא זה של גר תושב מול גר צדק, בפרט בפסוקי התורה מחייב דיון מיוחד. ראו [הגדרה כללית באתר דעת](#). ועל הפסוק: "לא תענה ברעך עד שקר", ראו פירושו בדברות פרשת יתרו: "שנים רבות חיפשתי בלבי טעם זאת המילה" ומסקנתו שמדובר בעד שקר ולא בעדות שקר. ואזכור פסוק זה ע"י אבן עזרא כאן אומר שלשיטתו גם גר תושב הוא "רעך".

¹⁸ אבל בגמרא בבא מציעא נט ע"א למדנו: "תנו רבנן: המאנה את הגר עובר בשלשה לאוין ... דכתיבי שלשה לאוין: וגר לא תונה (שמות כ"ב), וכי יגור אתך גר בארצכם לא תונו אותו (ויקרא יט), ולא תונו איש את עמיתו (ויקרא כה) ... לוחצו נמי, שלשה כתיבי: ולא תלחצנו (שמות כב), וגר לא תלחץ (שמות כג), ולא תהיה לו כנושה (שמות כב) - וגר בכלל הוא!". ולא ברור מדוע אומר הרמב"ם רק שני לאוים ולא שלושה. על מנת לקבל תמונה כוללת של שיטת הרמב"ם לגבי מניית מצוות לא תעשה של הונאת והלחצת הגר, יש לעיין בדבריו במצוות לא-תעשה רנ"ב ורנ"ג: "והמצוה הרנ"ב היא שהזהירו מהונות הגר בדברים ג' כ. כלומר אונאת דברים. והוא אמרו יתעלה (משפטים כב) וגר לא תונה. ולשון מכילתא וגר לא תונה בדברים. ונכפלה האזהרה בו ואמר (קדושים יט) לא תונו אותו. ובספרא שלא תאמר לו אמש היית עובד עבודה זרה ועכשיו נכנסת תחת כנפי השכינה. והמצוה הרנ"ג היא שהזהירו מהונות גר צדק ומהזיקו במקחו וממכרו והוא אמרו (משפטים כב) ולא תלחצנו. ולשון מכילתא ולא תלחצנו בממון. וכבר התבאר בגמרא מציעא (נט ב) שהמאנה את הגר עובר משום לא תונו איש את אחיו ומשום וגר לא תונה וכן הלוחצו עובר משום לא תלחצנו נוסף על האזהרה (רנ) שהוא נכלל עם ישראל, רוצה לומר אונאת ממון".

¹⁹ כשהרמב"ם בא למנות את המצוות הוא מדגיש שאכן יש כאן שתי מצוות בסדר מניין תרי"ג המצוות. יש איסור כללי "לא תונו איש את אחיו" והגר כלול בה כחלק בלתי נפרד מעם ישראל. אך יש מצווה נוספת מיוחדת לגר: "וגר לא תונה". באופן דומה יש שתי מצוות לאהוב את הגר. האחת, כחלק מהמצווה הכללית לכל עם ישראל: "ואהבת לרעך כמוך" והשנייה, מיוחדת לגר: "ואהבתם את הגר". שתי מצוות יש כאן, מדגיש הרמב"ם ואינו יודע מי מחכמי ישראל שעסקו לפניו במניית המצוות (בעל הלכות גדולו? רס"ג?) שלא מסכים (סכל) עם מנייה כפולה זו. ראו גם לשון ספר החינוך מצוה סג: "שנמנענו מלהונות הגר אפילו בדברים, והוא אחד מן האומות שנתגייר ונכנס בדתינו, שאסור לנו לבזותו אפילו בדברים, שנאמר: [שמות כב כ] וגר לא תונה. ואף על פי שאנו מזהים בזה בישראל, וזה כיון שנכנס בדתינו הרי הוא כישראל, הוסיף הכתוב לנו אזהרה בו, וגם נכפלה האזהרה עליו דכתיב [ויקרא יט לג] לא תונו אותו פעם אחרת, לפי שענין האונאה אליו קרובה יותר מבישראל".

²⁰ אפשר להשלים דברים אלה של הרמב"ם עם דבריו הנחרצים בפירושו למשנה במסכת ביכורים פרק א שגר יכול לומר "אלוהינו ואלוהי אבותינו" גם בתפילה (ובניגוד ללשון המשנה, הרמב"ם מסתמך שם על הירושלמי). כך גם מצוי בשו"ת הרמב"ם הלכות קריאת שמע פרק א. הגר הוא כעת חלק בלתי נפרד מעם ישראל, אבל יש לו יחס מיוחד. לא לגריותא, אלא לתוספת.

לישוב אצל בני אדם. וזה הצבי נכנס וישב אצלנו, לא נחזיק לו טובה שעזב המדבר הגדול הרחב, מקום שהצביי והאילות רועות, והניח אותן ובא אצלנו? לכן אנו צריכין להחזיק לו טובה. כך אמר הקב"ה: טובה גדולה צריך אני להחזיק לגר, שהניח משפחתו ובית אביו ובא אלי. לכן אני מצוה עליו: "ואהבתם את הגר" (דברים י יט), וגר לא תונה וגוי (שמות כב כ), לכך נאמר: "ה' שומר את גרים" (תהלים קמו ט).²¹

מכילתא דרבי ישמעאל יתרו מסכתא דבחודש השלישי פרשה א – התורה ניתנה במדבר

"ויחננו במדבר" - ניתנה תורה דימוס פרהסיא במקום הפקר, שאילו נתנה בארץ ישראל, היו אומרים לאומות העולם אין להם חלק בה. לפיכך נתנה במדבר דימוס פרהסיא במקום הפקר, וכל הרוצה לקבל יבוא ויקבל.²²

אליהו רבה (איש שלום) פרשה כז – סוגים שונים של גרים²³

... באותה שעה היתה מריבה בין ישראל לגרים, אמר לו הקב"ה למשה: משה, למה עשו מריבה אילו עם אילו? אמר לפניו: ריבונו של עולם, אתה יודע! אמר לו: ולא כך אמרתי לך? "הקהל חוקה אחת לכם ולגר וגוי תורה אחת ומשפט אחד יהיה לכם" (במדבר טו טו-טז).²⁴

מיכן אמרו: שלש מדות בגרים: יש גר כאברהם אבינו, יש גר כחמור, יש גר כגוי לכל דבר. יש גר כגוי לכל דבר, כאיזה צד? יש לו נבילות וטרפות שקצים ורמשים בתוך ביתו, אמר: מתי אתגייר ואהיה ביניהם של ישראל, שאכילתן יפה, ויש להן ימים טובים ושבתות, ויכלו אילו מתוך ביתי. אכוף על עצמי ואתגייר. לסוף שחזר לסורו, באו עליו ייסורין לטובתו ולהציל מידו מה שעשה.²⁵ אמר הקב"ה: כשם שאהב אתכם, כך אתם תאהבו אותו, שנאמר: "ואהבתם את הגר" (דברים י יט). יש גר שמשול כחמור, כאי זה צד? הלך לישא אשה מישראל, אמרו לו: אין אני אשיא לך עד שתתייגר. אמר: אכוף על עצמי ואתגייר. לסוף שחזר לסורו, באו עליו ייסורין לטובתו ולהציל מידו מה שעשה. אמר הקב"ה: בניי, כשם שבקש זה מכם מנוחה, כך אתם תנו לו מנוחה, שנאמר: "וגר לא תונה ולא תלחצנו וגוי" (שמות כב כ). יש גר כאברהם אבינו, כאי זה צד? הלך ופשפש בכל האומות, כיון שראה שמספרין בטובתן של ישראל אמר: מתי אתגייר ואהיה כהם ואכנס תחת כנפי השכינה? שנאמר: "וְיֵאָמֵר בְּךָ הַגֵּר הַנִּלְוָה אֵל ה' לֵאמֹר הִבְדֵּל יְבַדִּילֵנִי ה' מֵעַל עַמּוֹ וְאֵל יִאֲמַר הַסֵּרִיס הֵן אֲנִי עַץ יָבֵשׁ: כִּי כֹה אָמַר ה' לְסֵרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ אֶת שְׁבִתוֹתַי וּבְחָרוּ בְּאֲשֶׁר חִפְצֵתִי וּמְחַזְּקִים בְּבְרִיתִי: וְנִתְּנָה לָהֶם בְּבִיתִי וּבְחֹמֹתַי יָד וְנֶשֶׁם טוֹב מִבְּנֵי וּמִבְּנוֹת שֵׁם עוֹלָם אֶתֵּן לוֹ אֲשֶׁר לֹא יִכָּרֵת" (ישעיה נ ד ה).²⁶

שבת שלום

מחלקי המים

²¹ ראו דרשה זו גם במדרש במדבר רבה ח ב. וראו גם ספר שערי תשובה לרבינו יונה שער ג שהביא משל זה בקיצור, משל משל זה הוא דבר מוכר וידוע ואין צורך לפרט: "ובכמה מקומות הזהירה התורה על אונאת הגר, מפני אשר שכח עמו ובית אביו ובא לחסות תחת כנפי השכינה, כענין שנאמר (רות ב, יא): ותעזבי אביך ואמך וארץ מולדתך ותלכי אל עם אשר לא ידעת ... משל לצבי שבא לעדר ושם ירבץ עם הצאן ירעה, וחמל עליו בעל העדה, כי עזב כר נרחב ויעמוד במקום צר". ראו הדימוי של היהדות כמקום תחום וצר אם בשטחי מרעה מוגדרים (מוגדרים) ואם במכלאות הצאן בערוב יום, בעוד ש"העולם הגדול" ממנו בא הגר הוא מקום נרחב. ונראה שדרשה זו מתחברת לרעיון שהתורה ניתנה לא במקום יישוב, כמדורש שלהלן.

²² התורה ניתנה במדבר ולא במקום יישוב, גם לא בארץ ישראל שלא חסרים בה הרים נאים ככרמל ותבור (בראשית רבה צט א). עם ישראל קיבל את התורה במדבר ומשם עבר למקום יישוב (שם ניתן לקיים יותר מצוות) וזה בדיוק התהליך שעובר הגר שבא מהעולם הפתוח והגדול בו אין תורה ומצוות ("הפקר" בדימוי המדרש) ומצטרף לעם ישראל. ראו דברינו [תורה ומדבר](#) בפרשת במדבר וכן [מתן תורה לאדם](#) בשבועות וכן [מתן תורה וארץ ישראל](#) בפרשת יתרו.

²³ עיקר דרשה זו הוא על המריבה שהייתה בין בני ישראל והגרים (הערב רב) בעקבות עונש ארבעים שנות נדודים במדבר בעקבות חטא המרגלים. ראו פרק טו בספר במדבר וכן דברינו [החצי השני של הפרשה](#) וכן דברינו [תורה אחת ומשפט אחד](#) בפרשת שלח לך. אך אותנו מעניין דווקא סופו של המדרש (שלא הבאנו בדברינו שם) הדין בסוגים שונים של גרים.

²⁴ ראו מוטיב דומה במדרש במדבר רבה ח ד בטענות של דוד ויהושע: "אמר דוד: וכי בשביל הגרים הללו עשה הקב"ה לעמו כן? ... אמר יהושע: וכי בשביל הגרים הללו אנו מטריחים על הצבור?" וזה עניין אחר הנוגע לפרשת [הגבעונים](#), ראו במקור שם.

²⁵ שחזר לסורו. הוא יקבל ייסורים (שהרי כעת הוא יהודי ...), אבל אתם תקבלו אותו באהבה והיא שתמנע מראש את חזרתו לסורו. והמשך שם: "וּבְנֵי הַגֵּר הַנִּלְוִים עַל ה' לְשָׁרְתוֹ וּלְאֶהֱבָה אֶת שֵׁם ה' לְהִיּוֹת לוֹ לְעִבְדִים כֹּל שְׁמֵר שְׁבֵת מַחֲלָלוֹ וּמְחַזְּקִים בְּבְרִיתִי: וְהַבְּיֹאֲתִים אֵל הַר קָדְשִׁי וְשִׁמְחֵתִים בְּבֵית תְּפִלְתִּי עוֹלְתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל מִזְבְּחִי כִּי בֵיתִי בֵּית תְּפִלָּה יִקְרָא לְכָל הָעַמִּים". על מי אנו מצווים במיוחד לא תונו ולא תלחצו? על הגר הגוי, שבא ליהנות מטובתן של ישראל, מהחגים היפים של עם ישראל (אולי גם מהמאכלים הטעימים), ועל הגר החמור, שבא לישא בת ישראל! עליהם אנו מצווים במיוחד לא להונות, לא ללחוץ, לאהוב ולתת מנוחה. על הגר המושלם שהוא כאברהם אבינו שבא בלב שלם ובנפש חפה להיכנס תחת כנפי השכינה – עליו אפשר לדאוג פחות. הוא אדם חזק שידוע מה הוא רוצה. על הגר הגוי והגר החמור (שם לב לביטויים) דברה התורה בעיקר. **תנו להם מנוחה!** ויש עוד להשוות דרשה זו עם פירוש רס"ג ואבן עזרא לעיל על הצורך לשמור על הגר שלא יחזור לסורו או ינהג בשיתוף כנעמן.